

Εισήγηση του Σήφη Καυκαλά, στελέχους του NAP για την Κομμουνιστική Απελευθέρωση, στην ημερίδα την αφιερωμένη στον Κώστα Τζιαντζή, Αθήνα, 26/11/2021

[Ολόκληρη η ημερίδα σε βίντεο εδώ](#)

Από την αντικαπιταλιστική κομμουνιστική επανάσταση στην κομμουνιστική διεθνική απελευθέρωση. Η μεταβατική περίοδος

Η παρακάτω παρουσίαση στηρίζεται σε αποσπάσματα των Θέσεων του 1ου Συνεδρίου του NAP. Η τότε Επιτροπή Θέσεων ανέθεσε στο μέλος της Κώστα Τζιαντζή να διαμορφώσει το κεφάλαιο για την μεταβατική περίοδο. Επ' αυτού έγιναν επιμέρους παρατηρήσεις από τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής, από το Γραφείο της ΠΕ και την ίδια την ΠΕ αποτελώντας πια ένα συλλογικό κείμενο. Ευχαριστώ τον Κώστα που με έκανε συμμετοχο στο περιπετειώδες ταξίδι αναζήτησης των στοιχείων της περιόδου μετάβασης από το νέο στάδιο του καπιταλισμού, τον ολοκληρωτικό καπιταλισμό στον κομμουνισμό και στην πρώτη του βαθμίδα την σοσιαλιστική. Παρά την φτωχή μου θεωρητική κατάρτιση προσπάθησα πολύ να εκφράσω σωστά την ουσία των απόψεων του Κώστα για το θέμα. Για τις όποιες αστοχίες, ζητώ προκαταβολικά την επιείκειά σας.

«Ανάμεσα στην καπιταλιστική και την κομμουνιστική κοινωνία παρεμβάλλεται η περίοδος του επαναστατικού μετασχηματισμού της μιας στην άλλη. Σ' αυτή αντιστοιχεί επίσης μια πολιτική μεταβατική περίοδος στην οποία το κράτος δεν μπορεί να είναι τίποτε άλλο παρά η επαναστατική δικτατορία του προλεταριάτου». (Μαρξ, Κριτική του Προγράμματος της Γκότα)

Η επανάσταση λοιπόν της εργατικής τάξης με όλη την διαστρωμάτωσή της στις συνθήκες του ολοκληρωτικού καπιταλισμού και των συμμάχων της (όπως η φτωχή αγροτιά, τα κατώτερα μεσοστρώματα της πόλης που προσπαθούν να επιβιώσουν, η πλειοψηφία της νεολαίας και οι γυναίκες που συνδέουν την δική τους χειραφέτηση από το σύστημα πατριαρχικών αντιλήψεων και πρακτικών με την απελευθέρωση όλης της κοινωνικής πλειοψηφίας). **Η πολιτική εξουσία τους μαζί με την συντριβή (και όχι κατάκτηση) του αστικού κράτους σημαίνουν την έναρξη μιας μεταβατικής περιόδου (και όχι ενδιάμεσου κοινωνικού σχηματισμού που δεν πρόκειται ποτέ να υπάρξει), μόνιμης και συνεχούς επανάστασης, όπου η εργατική τάξη δεν αποτελεί -από την αρχή- κοινωνικά, οικονομικά, άρα και πολιτικά και πολύ περισσότερο πολιτιστικά, με την πλήρη έννοια, την**

κυρίαρχη τάξη της κοινωνίας. Αυτό καθορίζει την περιπλοκότητα της μεταβατικής περιόδου, ακόμα και αν υποθέσουμε ότι η επαναστατική διαδικασία ξεκινά σε μια καπιταλιστική χώρα του ολοκληρωτικού καπιταλισμού με ένα ανεβασμένο επίπεδο παραγωγικότητας της κοινωνικής εργασίας και της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων.

Αναγκαία είναι μια επανατοποθέτηση των στοιχείων της μετάβασης από το νέο στάδιο του ολοκληρωτικού καπιταλισμού στον κομμουνισμό, αφού αυτά δεν είναι ταυτόσημα με τα στοιχεία μετάβασης από το προηγούμενο στάδιο του ιμπεριαλισμού σε αυτόν.

Οι Μαρξ και Ένγκελς επεξεργάστηκαν θεμελιακές αρχές της δικτατορίας του προλεταριάτου και τις αντιφάσεις της και για το ουσιαστικό περιεχόμενο του σοσιαλισμού-κομμουνισμού, αλλά, αναγκαστικά όσον αφορά τη μεταβατική περίοδο κατέφυγαν σε γενικές έννοιες και εκφράσεις, μιας και η εποχή τους και το εργατικό κίνημα δεν είχε αναδείξει συγκεκριμένα το βάθος των προβλημάτων. Μετά την εμπειρία της **Παρισινής Κομμούνας** το ζήτημα της πολιτικής μορφής της δικτατορίας του προλεταριάτου τέθηκε συγκεκριμένα αλλά και σ' αυτή την περίπτωση τα συμπεράσματα αφορούσαν κυρίως τις γενικές τάσεις της και ειδικά τα καθήκοντα της αρχικής φάσης της. **Στο ζήτημα της μετάβασης στο προλεταριακό κράτος με την πλήρη έννοια του όρου, είχαν σημαντικό αλλά όχι αναγκαστικά επαρκές υλικό για επιστημονικά συμπεράσματα. Δεν συνέβαινε φυσικά το ίδιο για τον κοινωνικο-οικονομικό χαρακτήρα της μετάβασης, που αποτελεί και το καθοριστικό ζήτημα κι όπου η Κομμούνα είχε μόνο γενική και αφηρημένη προσφορά.** Παρ' όλα αυτά ο Μαρξ τόνιζε ότι «η Κομμούνα ήταν επιτέλους η ανακαλυφθείσα πολιτική μορφή κάτω από την οποία μπορούσε να συντελεσθεί η οικονομική απελευθέρωση της εργασίας» και συμπλήρωνε: «Χωρίς τον τελευταίο αυτό όρο το καθεστώς της Κομμούνας θα ήταν κάτι το αδύνατο, θα ήταν απάτη».

Ο Λένιν ανέπτυξε ουσιαστικά την επαναστατική αντίληψη για τον κοινωνικοοικονομικό καθοριστικό πυρήνα της δικτατορίας του προλεταριάτου και για την επανεμφάνιση της απαλλοτριωμένης αστικής τάξης με άλλες μορφές. Προσδιόρισε το βαθύ ιδιόμορφο περιεχόμενο της μεταβατικής περιόδου. Στηριγμένος στις πρωτόγνωρες εμπειρίες της προλεταριακής επανάστασης, διατύπωσε την πρωτότυπη ιδέα του μετασχηματισμού των τάξεων στη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου:

«Οι τάξεις υπάρχουν και εξακολουθούν να υπάρχουν στη διάρκεια της δικτατορίας του προλεταριάτου. Αλλάζουν όμως όλες μορφή και οι μεταξύ τους σχέσεις μεταβάλλονται εξίσου» (Β. Ι. Λένιν: «**Η οικονομία και η πολιτική στην περίοδο της δικτατορίας του προλεταριάτου**»).

Ο Λένιν έλεγε επίσης ότι «οι απαλλοτριωμένοι εκμεταλλευτές και τα αστικά μικροαστικά στοιχεία μετατρέπονται σε υπαλλήλους της κρατικής ιδιοκτησίας και ότι εξαρτάται από το προλεταριάτο αν θα κυριαρχήσει επάνω τους, μέσα από τον έλεγχο, την καταγραφή στην παραγωγή και την πολιτική δικτατορία του». Και επιπλέον: «Σοσιαλισμός σημαίνει εξάλειψη των τάξεων. Η Σοβιετική εξουσία στη Ρωσία έκανε ό,τι μπορούσε για την εξάλειψη των τάξεων, αλλά οι τάξεις δεν μπορούν να εξαλειφθούν μεμιάς. Τους έμεινε η διεθνής βάση, το διεθνές κεφάλαιο του οποίου αποτελούν τμήμα. Τους έμειναν ορισμένα μέσα παραγωγής, τους έμειναν χρήματα, πολύ μεγάλες κοινωνικές σχέσεις. Μεγαλώνει εκατοντάδες και χιλιάδες φορές η δραστηριότητα της αντίστασής τους, ακριβώς επειδή ηττήθηκαν. Η «τέχνη» να διοικούν το κράτος, το στρατό, να κατευθύνουν την οικονομία τους δίνει πολύ, πάρα πολύ μεγάλη υπεροχή».

Και στο έργο του «**Η προλεταριακή επανάσταση και ο αποστάτης Κάουτσκι**» έγραφε:

«Το πέρασμα από τον καπιταλισμό στον κομμουνισμό αποτελεί ολόκληρη ιστορική εποχή. Όσο

δεν έχει τελειώσει η εποχή αυτή οι εκμεταλλευτές τρέφουν αναπόφευκτα την ελπίδα της παλινόρθωσης και αφού έχουν ανατραπεί, ρίχνονται στη μάχη με δεκαπλασιασμένη ενεργητικότητα, με έξαλλο πάθος, με εκατονταπλάσιο μίσος... Και πίσω από τους εκμεταλλευτές – κεφαλαιοκράτες σέρνεται η μεγάλη μάζα της μικροαστικής τάξης».

Ωστόσο, η επαναστατική επιστημονική θεωρία των Μπολσεβίκων για το κόμμα, την κοινωνικοπολιτική τακτική του εργατικού κινήματος, την δικτατορία του προλεταριάτου και το τσάκισμα της αστικής κρατικής μηχανής επηρεάστηκε αρνητικά από τις τάσεις φετιχοποίησης του «αυτόνομου» αποφασιστικού ρόλου της πολιτικής και ειδικά της φετιχοποίησης της «κομματικής» πολιτικής. Αντικειμενικά άρχισε να αποσυνδέεται από την «πολιτική» των οικονομικοπαραγωγικών σχέσεων και την **αντίστοιχη επαναστατική δράση της τάξης, στο καθοριστικό πεδίο της παραγωγής**. Άρχισε επίσης να υπάρχει μια σύγχυση ότι η πρώτη εισαγωγή σοσιαλιστικών-κομμουνιστικών στοιχείων στα πλαίσια των κυρίαρχων ακόμα μορφών του παλαιού καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής είναι «σοσιαλισμός». Ολοένα και περισσότερο άρχισε να ταυτίζεται η μεταβατική περίοδος με την πρώτη φάση/βαθμίδα της κομμουνιστικής κοινωνίας, τη σοσιαλιστική, μέχρι του σημείου αργότερα, η ταύτιση αυτή, να μετεξελιχθεί και σε «σοσιαλιστικό» αυτοτελές καθεστώς αποκομμένο από τον κομμουνισμό. Πρόβλημα ήταν επίσης ότι η διάκριση ανάμεσα στους αστούς εκμεταλλευτές (που άλλαζαν μορφή) και την καταπιεσμένη τάξη που πάλευε να μετατραπεί σε κυρίαρχη τάξη, άρχισε να συσκοτίζεται, παρόλο που οι μεταξύ τους συγκρούσεις οξύνονταν.

Ο Λένιν στο έργο του «**Κράτος και Επανάσταση**» ξεκαθαρίζει ότι η θεμελίωση από τον Μαρξ του σοσιαλισμού σαν πρώτη φάση της κομμουνιστικής κοινωνίας δεν περιγράφει τη μεταβατική περίοδο ή έστω τις πιο αναπτυγμένες φάσεις της, αλλά αναφέρεται στη νέα ποιότητα, στο «**μέλλον του κομμουνισμού**», σ' αυτό «**που μπορεί να καθορισθεί σήμερα σχετικά μ' αυτό το μέλλον**», στην περιγραφή «**των κατώτερων βαθμίδων της οικονομικοκοινωνικής του ωριμότητας**».

Άλλωστε, στην πραγματικότητα και η πείρα των επαναστάσεων του 20ού αιώνα επιβεβαιώνει τη θεμελιακή τοποθέτηση του Μαρξ για τη μεταβατική περίοδο σαν περίοδο κοινωνικοοικονομικής -βασικά- και πολιτικής μετάβασης προς τον κομμουνισμό και την πρώτη βαθμίδα ωρίμανσης του, αλλά όχι νέα ποιότητα σοσιαλισμού - κομμουνισμού. **Θα πρόκειται αναγκαστικά για περίοδο ενότητας και αντίθεσης ανάμεσα σε «δύο τρόπους παραγωγής», ανάμεσα στις κοινωνικές σχέσεις κομμουνιστικού προσανατολισμού που έρχονται και τις μετασχηματιζόμενες καπιταλιστικές σχέσεις που φεύγουν. Δεν θα είναι περίοδοι μετάβασης ανάμεσα σε διαφορετικές φάσεις/βαθμίδες του ίδιου του κομμουνιστικού τρόπου παραγωγής όπως και δεν υπάρχουν περίοδοι μετάβασης εντός και στο έδαφος του ολοκληρωτικού καπιταλισμού. Θα είναι γενικά, από την άποψη της κατεύθυνσης των κοινωνικο-πολιτικών μετασχηματισμών τους, επαναστατικές περίοδοι έξω από τον καπιταλισμό και έξω από το σοσιαλισμό και ταυτόχρονα μέσα στον καπιταλισμό και μέσα στο σοσιαλισμό. Θα είναι περίοδοι μετατροπής τους ή στον ένα ή στον άλλο «τρόπο παραγωγής», ανάλογα με τον ταξικό συσχετισμό δυνάμεων, την έκταση και το βάθος της διεθνικής βάσης της επανάστασης και ανάλογα με το κρίσιμο ζήτημα του ποια θα είναι η κύρια κατεύθυνση της ανάπτυξης των παραπάνω μετασχηματισμών. Απ' αυτή τη βασική πλευρά «της κύριας κατεύθυνσης» και όχι της κυριαρχίας του σοσιαλισμού, ο Λένιν ονόμαζε για πολιτικούς λόγους τις σοβιετικές δημοκρατίες σοσιαλιστικές. Αλλά, όπως λέει ο ίδιος για άλλο ζήτημα (κόμμα), «το όνομα (συχνά) μένει ακόμα και αν δεν είναι επιστημονικά σωστό. Αυτό δεν πειράζει, φτάνει να μην κρύβουμε την επιστημονική ανακρίβεια της ονομασίας του, ώστε να μην το εμποδίζει να αναπτύσσεται προς τη σωστή κατεύθυνση».**

Οι κορυφαίες καμπές/ τομές της μεταβατικής περιόδου

Η στρατηγική απάντηση στον ολοκληρωτικό καπιταλισμό, το νέο αυτό στάδιο ανάπτυξης και κρίσης του,

δεν μπορεί να είναι άλλη από την *διαλεκτικά αναπτυσσόμενη διαρκή επανάσταση, που αρχίζει με την αντικαπιταλιστική κομμουνιστική επανάσταση και πραγματοποιώντας το άλμα της εργατικής δημοκρατίας ολοκληρώνεται με τη νίκη της κομμουνιστικής διεθνιστικής απελευθέρωσης.*

*Η επανάσταση δεν αποτελεί έναν εναλλακτικό (πιο γρήγορο ή πιο βίαιο) δρόμο προς τον κομμουνισμό, αλλά **τον μόνο εφικτό δρόμο** προς αυτόν. Καμία κυρίαρχη τάξη κανενός κοινωνικού σχηματισμού που γνώρισε η Ιστορία δεν κατευθύνθηκε χαρούμενη προς το τέλος της, νανουρισμένη από τις σταδιακές μεταρρυθμίσεις και τις μελωδίες της δημοκρατίας – και βέβαια δεν το έκανε, ούτε πρόκειται να το κάνει ποτέ η αστική τάξη. Άλλωστε, η επανάσταση δεν καθορίζεται κυρίως ούτε από τις μορφές της, ούτε από τους ρυθμούς της, ούτε από το τι καλείται να γκρεμίσει, αλλά από το θετικό της περιεχόμενο, από την ποιοτικά νέα κοινωνική και πολιτική οργάνωση που καλείται να συγκροτήσει.*

Ο χαρακτήρας της επανάστασης ως διαρκούς, αντικαπιταλιστικής, κομμουνιστικής, υπονοεί ότι οι μάζες δεν μπορούν να οικοδομήσουν τον κομμουνισμό χωρίς μια μακρά ίσως περίοδο ιδιότυπης «δυναμικής κυριαρχίας-εξουσίας» ανάμεσα στον παλιό καπιταλιστικό κόσμο, που έχει ηττηθεί στο επίπεδο της πολιτικής εξουσίας, αλλά παραμένει αρχικά κυρίαρχος και στη συνέχεια πολύ ισχυρός στο επίπεδο της οικονομίας, των παραγωγικών σχέσεων και του πολιτισμού, πολύ περισσότερο δε στο διεθνή περίγυρο που τείνει να πνίξει κάθε επαναστατική απόπειρα σε εθνική ή έστω περιφερειακή κλίμακα. *Η διαρκής επανάσταση και τα άλματά της αποτελούν μια αναγκαία πορεία, όχι μόνο γιατί η αστική τάξη δεν μπορεί με άλλο τρόπο να συντριβεί, αλλά και γιατί η εργατική τάξη δεν μπορεί με άλλο τρόπο να χειραφετηθεί.* Το διαρκές της επανάστασης δεν σημαίνει ότι θα πρόκειται για μια γραμμική, ειρηνική, εξελικτική πορεία. Αντίθετα, θα πρόκειται για μια πορεία με συγκεκριμένους «κόμβους», σημεία συμπύκνωσης όλων των ταξικών ανταγωνισμών, άλματα και ελιγμούς, προσωρινές ήττες και υποχωρήσεις μα και νικηφόρες επανεξορμήσεις για το πέρασμα από ένα επίπεδο του κοινωνικού επαναστατικού μετασχηματισμού σε ένα νέο, ανώτερο.

Το επαναστατικό πρόγραμμα, προκειμένου να προσδιορίσει τη γενική κατεύθυνση των καθηκόντων του, θα πρέπει να παίρνει διαλεκτικά υπόψη του τις αναγκαίες κορυφαίες καμπές της αντικειμενικής κίνησης της μεταβατικής περιόδου, τα σημεία περάσματος των βασικών στοιχείων της από τη μια ποιότητα στην άλλη.

Μπορούμε να πούμε σχηματικά πως τρεις είναι οι βασικές καμπές της επαναστατικής διαδικασίας μετάβασης στον κομμουνισμό και ειδικά στην πρώτη του βαθμίδα την σοσιαλιστική, αδικώντας προφανώς την διαλεκτική, ιστορική και δυναμική κίνησή της.

Η πρώτη καμπή

Είναι η κοινωνικοπολιτική επανάσταση της εργατικής τάξης που τίθεται επικεφαλής όλων των καταπιεσμένων, με στόχο την άμεση ριζική ποιοτική βελτίωση της συνολικής κοινωνικής πολιτικής θέσης τους, σε βάρος του κεφαλαίου και την άμεση προώθηση της δέσμης:

- Τσάκισμα της παλιάς κρατικής μηχανής και ιδιαίτερα των αστυνομικών, στρατιωτικών, ασφαλίτικων, παρακρατικών, παραεκκλησιαστικών, φασιστικών μηχανισμών του, καθώς και εκείνων της ανώτερης υπαλληλίας, της ασύδοτης αστικής ιδεολογικής χυδαίας χειραγώγησης και της σκοταδιστικής ανορθολογικής ποδηγέτησης από το εκκλησιαστικό ιερατείο - εγκαθίδρυση της Συμβουλευτικής (Σοβιετικής) Εξουσίας υποσκάπτοντας έτσι μεμιάς την κυριαρχία, το κύρος και την επιρροή της αστικής τάξης και των μικροαστών μέσα στις μη προλεταριακές μάζες - Συγκρότηση ενός επαναστατικού κράτους εργατικής ηγεμονίας με απώτερη προοπτική την απονέκρωση του - επιβολή όλων των ανεκπλήρωτων αιτημάτων της επαναστατικής τακτικής - εξάλειψη της επιρροής της αστικής τάξης και των μικροαστών συμφιλιωτιστών στην πλειοψηφία των μη προλεταριακών εργαζόμενων μαζών, ικανοποιώντας επαναστατικά τις οικονομικές τους ανάγκες σε βάρος των

εκμεταλλευτών - άμεση απαλλοτρίωση της ιδιοκτησίας των εκμεταλλευτών - μετάβαση στην πανκοινωνική ιδιοκτησία των άμεσων παραγωγών και στον πανκοινωνικό σχεδιασμό.

Ο Α. Γκράμσι στην L' Ordine Nuovo, στις 12 Ιούλη 1919, 2 χρόνια περίπου μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση, έγραφε: «Το σοσιαλιστικό κράτος δεν μπορεί να ενσωματώσει τους θεσμούς του καπιταλιστικού κράτους. Παραμένουμε πεπεισμένοι πως, σε σχέση με αυτούς τους θεσμούς, οι θεσμοί του προλεταριάτου και το σοσιαλιστικό κράτος πρέπει να είναι ένα ουσιαδώς νέο δημιούργημα. Οι θεσμοί του καπιταλιστικού κράτους είναι έτσι οργανωμένοι ώστε να διευκολύνουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό: το να αλλάξεις απλώς το προσωπικό αυτών των θεσμών δεν πρόκειται να αλλάξει τον χαρακτήρα της δραστηριότητάς τους. Το σοσιαλιστικό κράτος δεν είναι ακόμα ο κομμουνισμός [...] είναι όμως το μεταβατικό κράτος, του οποίου αποστολή είναι η καταστολή του ανταγωνισμού μέσα από την καταστολή της ατομικής ιδιοκτησίας. Αυτή η αποστολή δεν μπορεί να εκπληρωθεί με την κοινοβουλευτική δημοκρατία. Οπότε η διατύπωση περί “κατάκτησης της κρατικής εξουσίας” πρέπει να κατανοηθεί ως ακολούθως: πλήρης αντικατάσταση του δημοκρατικού-κοινοβουλευτικού κράτους από ένα εντελώς νέο τύπο κράτους, έναν τύπο που θα δημιουργείται από την εμπειρία της προλεταριακής τάξης στην διαμόρφωση ενώσεων».

Η πρώτη επαναστατική τομή που εγκαινιάζεται με την κατάληψη της εξουσίας από την εργατική τάξη και το αντικαπιταλιστικό, επαναστατικό, κομμουνιστικής κατεύθυνσης κίνημά της, σημαίνει ουσιαστικά την **έναρξη της διαδικασίας** της διαρκούς επανάστασης για τον κομμουνισμό. Σημαίνει ουσιαστικό προσδιορισμό της κατεύθυνσης του πολιτικού και του κοινωνικού χαρακτήρα της, ανεξάρτητα απ' το βάθος και τους ρυθμούς των οικονομικοκοινωνικών και πολιτικών μετασχηματισμών που θα είναι δυνατό να επιβληθούν. Ιδιομορφία της η σχετική προτεραιότητα του «πολιτικού» απέναντι στην καθοριστικότητα του «κοινωνικού», με πιο επιτακτική πλευρά το τσάκισμα του παλιού κράτους και την αντικατάστασή του από τα όργανα της εργατικής πολιτικής που μετασχηματίζονται ποιοτικά σε εργατική κρατική εξουσία. Με την πρώτη αυτή τομή αρχίζει η «μετάβαση στην οικονομικοκοινωνική και πολιτική κυριαρχία της εργατικής τάξης, με την πλήρη έννοια, η μετάβαση στο «καθαυτό» προλεταριακό κράτος και στην κυρίαρχη θέση των νέων παραγωγικών σχέσεων κομμουνιστικού προσανατολισμού μέσα στο σύστημα της παραγωγής.

Με την έναρξη της επαναστατικής διαδικασίας, οι αντικαπιταλιστικές τάσεις της ταξικής πάλης που εμφανίζονται στα πλαίσια του καπιταλισμού για αλλαγή της κοινωνικής οικονομικής σχέσης μέσα στην παραγωγή ανάμεσα στο κεφάλαιο και την εργασία μετασχηματίζονται ποιοτικά. Μετατρέπονται σε σχέσεις παραγωγής κομμουνιστικού προσανατολισμού που βρίσκονται σε σύγκρουση αλλά και ενότητα και διεκδικούν την αυτοτέλειά τους και την ηγεμονία απέναντι στις επικρατούσες ακόμα καπιταλιστικές σχέσεις.

Ο πυρήνας αυτής της ποιοτικής αλλαγής, σε περιεχόμενο και μορφή, βρίσκεται στην επαναστατική διαδικασία κατάκτησης από τους άμεσους παραγωγούς της κυριότητας της κατοχής και του ελέγχου πάνω στα μέσα παραγωγής, στην προώθηση του αποφασιστικού ρόλου των οργάνων της εργατικής πολιτικής δηλαδή των Συμβουλίων, όσον αφορά την κατεύθυνση, την οργάνωση και τη διεύθυνση της παραγωγής και των εργασιακών σχέσεων, στην ανάπτυξη της πάλης τους για συντονισμό και πανκοινωνικό συνειδητό σχεδιασμό της παραγωγής με βάση τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των εργαζομένων.

Στην αρχική αυτή φάση, το επαναστατικό κράτος «είναι και δεν είναι» ακόμα εργατικό κράτος και ταυτόχρονα «είναι και δεν είναι» αστικό κράτος. Και μόνο στο βαθμό που αναπτύσσεται σε δικτατορία του προλεταριάτου με την πλήρη έννοια, «είναι και δεν είναι» κράτος γενικά. Αυτό σημαίνει ότι στην πρώτη φάση η επαναστατική εξουσία της εργατικής τάξης και των συμμάχων της που την μορφή της- σε ριζική αντιδιαστολή με την καταργούμενη αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία που είναι η μορφή της

αστικής δικτατορίας- θα μπορούσαμε να ονομάσουμε **Επαναστατική Συμβουλευτική Δημοκρατία ή Συμβουλευτική Δημοκρατία** (στην οποία θα εκφράζονται οι καλύτερες επαναστατικές παραδόσεις και πρακτικές της Κομμούνας, των Σοβιέτ διαφόρων χωρών, των εργατικών συμβουλίων και κοινοτήτων, αλλά και των λαογέννητων θεσμών επί Γερμανικής κατοχής και στη συνέχεια του ΔΣΕ), παραμένει πεδίο οξύτατης αντιπαράθεσης ανάμεσα στις επικρατούσες ακόμα στο οικονομικό αλλά και στο κοινωνικό επίπεδο αστικές σχέσεις και τάξεις και στην πολιτική ηγεμονία της βασικής πλευράς των εργατικών συμφερόντων τόσο μέσα στην καταπιεζόμενη πλειοψηφία της κοινωνίας, όσο και μέσα στη νέα επαναστατική κρατική οντότητα. Από αυτή την άποψη, το κράτος αυτής της φάσης, στο βαθμό που δεν είναι αστικό, είναι κράτος της καταπιεζόμενης και όχι της κυρίαρχης τάξης. Και έτσι το χαρακτήρισε και ο Λένιν. Μόνο στο βαθμό που οι σχέσεις παραγωγής κομμουνιστικού προσανατολισμού αρχίζουν και κυριαρχούν στο οικονομικό και στο κοινωνικό επίπεδο η εργατική τάξη γίνεται κυρίαρχη τάξη κοινωνικά και πολιτικά με την πλήρη έννοια.

Στην αρχική αυτή φάση οι νεογέννητες κομμουνιστικές σχέσεις παραγωγής και ιδιαίτερα εκείνες που αντιστοιχούν στην πρώιμη βαθμίδα του, εμφανίζονται και αναπτύσσονται με τη δική τους σχετική αυτοτέλεια και προοπτική, χωρίς ακόμα να κυριαρχούν μέσα στην παραγωγή, γεγονός που καθλώνει, σ' ένα βαθμό, και το περιεχόμενο και τη μορφή τους σ' ένα ορισμένο πρώιμο επίπεδο. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, η ποιοτική αυτή τομή στο άμεσο κοινωνικό οικονομικό πολιτικό πεδίο της παραγωγής μεταβάλλει ριζικά το συσχετισμό των δυνάμεων σε βάρος των καπιταλιστικών σχέσεων. Επιβάλλει άμεσα την αναγκαστική αλλαγή των μορφών των καπιταλιστικών σχέσεων, μετασχηματίζει τους συσχετισμούς ανάμεσα στα διάφορα τμήματα της εκμεταλλεύτριας τάξης και επιφέρει ποιοτικές τροποποιήσεις στη γενικότερη τακτική και στρατηγική της κλονιζόμενης αστικής τάξης.

Σε αυτή τη φάση, οι πρώιμες ακόμα σχέσεις παραγωγής σοσιαλιστικού-κομμουνιστικού προσανατολισμού αποτελούν την ανερχόμενη, αλλά όχι ηγεμονική -ακόμα- πλευρά των συνολικών κοινωνικών σχέσεων. Διεκδικούν το ιστορικό κοινωνικό προβάδισμα απέναντι στις κυρίαρχες ακόμα (αλλά δραματικά τροποποιημένες) καπιταλιστικές σχέσεις και επιχειρούν να επιβληθούν τελικά σαν κυρίαρχες μέσα στον οικονομικό σχηματισμό και να κατακτήσουν έτσι ένα ανώτερο επίπεδο, σε περιεχόμενο και μορφή, ως προς το ρόλο τους, τη λειτουργία τους και την ανάπτυξή τους. Μέτρο για την επέκταση και την ποιοτική κατεύθυνση των σχέσεων παραγωγής κομμουνιστικού προσανατολισμού και για το γενικότερο πολιτικό συσχετισμό των δυνάμεων στην μετεπαναστατική περίοδο αποτελεί, σε τελευταία ανάλυση, ο βαθμός με τον οποίο προωθείται η κυριαρχία των άμεσων παραγωγών πάνω στους αντικειμενικούς (μέσα παραγωγής) και υποκειμενικούς (εργασία) όρους της παραγωγής, ο βαθμός που τροποποιείται η αναλογία ανάμεσα στον αναγκαίο και τον πρόσθετο χρόνο εργασίας, το επίπεδο του ελεύθερου χρόνου των άμεσων παραγωγών και ο καθοριστικός ρόλος τους στις δημόσιες υποθέσεις.

Η δεύτερη καμπή

Είναι η ανάδειξη της εργατικής τάξης σε ουσιαστικά κυρίαρχη τάξη με την καθοριστική οικονομικοκοινωνική διάσταση αυτής της κυριαρχίας, που θα τη μετατρέψει και σε πολιτικά κυρίαρχη τάξη, με την πλήρη έννοια. Είναι η ανάδειξη των μετασχηματισμών σοσιαλιστικού - κομμουνιστικού προσανατολισμού στην οικονομία, στις παραγωγικές σχέσεις, στην πολιτική σε κυρίαρχο σκέλος των αντιθέσεων και της ταξικής πάλης της μεταβατικής περιόδου.

Πρόκειται για μια ποιοτική αλλαγή μέσα στη συνέχεια της επαναστατικής διαδικασίας. Οι σχέσεις παραγωγής σοσιαλιστικού προσανατολισμού κατακτούν ηγεμονική θέση μέσα στις γενικότερες παραγωγικές κοινωνικές σχέσεις, αναπτύσσονται σε ανώτερο επίπεδο και κυριαρχούν στον προσανατολισμό και τον χαρακτήρα της κοινωνικής παραγωγής. Οι καπιταλιστικές ταξικές σχέσεις αλλάζουν περιεχόμενο και μορφή σαν καταπιεζόμενες και ηγεμονευόμενες σχέσεις, όχι μόνο πολιτικά, αλλά κυρίως κοινωνικοοικονομικά. Διατηρούνται μόνο στο βαθμό που επιτρέπει και χρειάζεται το ανεπαρκές ακόμα επίπεδο ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων και της κοινωνικοποίησης της

παραγωγής, αλλά η λειτουργία τους τροποποιείται κάτω απ' την ηγεμονία των άμεσων παραγωγών και εντάσσεται μέσα απ' την ταξική πάλη στην ενίσχυση των στόχων της νέας κυρίαρχης τάξης.

Στη φάση αυτή πραγματοποιείται και μια ριζική αλλαγή στο χαρακτήρα, το περιεχόμενο και τη λειτουργία του κράτους, καθώς και στο χαρακτήρα της αλληλεξάρτησης της «πολιτικής» και της «οικονομίας». Το επαναστατικό κράτος, και οι μορφές του, ηγεμονεύονται πλέον στρατηγικά από την επαναστατική προλεταριακή πλευρά του κράτους, μετατρέπονται σε δικτατορία του προλεταριάτου με την πλήρη έννοια. Ολοκληρώνεται έτσι το τσάκισμα της παλιάς κρατικής μηχανής, σε περιεχόμενο και μορφή, ενώ αναπτύσσεται και ενισχύεται η πλευρά της απονέκρωσης του κράτους. Η βασική αντίθεση και αντιπαράθεση στο πεδίο του κράτους παύει να είναι η αντίθεση ανάμεσα στις ανερχόμενες προλεταριακές τάξεις και τις υπό απαλλοτρίωση αλλά διατηρούμενες ωστόσο εκφράσεις των αστικών σχέσεων. **Βασική αντίθεση γίνεται πλέον η αντίθεση ανάμεσα στον ταξικό εργατικό χαρακτήρα του κράτους και στις τάξεις απονέκρωσής του.** Η «πολιτική» και η «οικονομία» αλλάζουν σχέση και μορφή, έχουν την τάση να συνενώνονται διαλεκτικά κάτω απ' την ηγεμονία των νέων οικονομικών κοινωνικών σχέσεων που επιβάλλουν οι άμεσοι παραγωγοί πάνω στις συνολικές συνθήκες της ύπαρξής τους. Υπονομεύεται ριζικά η φετιχιστική αυτονόμηση της πολιτικής. Ενισχύεται αλλά δεν κυριαρχεί ακόμα το σκέλος της απονέκρωσης του κράτους και της πολιτικής σαν μορφή διακυβέρνησης των ανθρώπων. Η αλλαγή της σχέσης οικονομίας - πολιτικής - πολιτισμού, η τάση συνένωσής τους δεν σημαίνει ότι ο πολιτισμός και η πολιτική «υποβαθμίζονται» σε απλά μέσα διαχείρισης της οικονομίας ή πολύ περισσότερο σε «απολογητές» ενός ουδέτερου παραγωγισμού. Αντίθετα, σημαίνει την σε ανώτερο επίπεδο ανάπτυξη και ενότητα του πολιτισμού και της δημιουργικής πλευράς της πολιτικής με την οικονομία και τις κοινωνικές σχέσεις και ταυτόχρονα την σε ανώτερο επίπεδο ανάπτυξη και ενότητα των τελευταίων με ένα νέο συνολικά πολιτισμό των άμεσων παραγωγών και του κοινωνικού ανθρώπου. Έτσι, αυτός ο πολιτισμός τείνει να μετατρέπεται σε βασικό «αυτόματο ρυθμιστή» της κοινωνικής εργασίας και των συνολικών κοινωνικών σχέσεων. Στη φάση αυτή αλλάζει ριζικά και μετασχηματίζεται επαναστατικά σε προλεταριακή κατεύθυνση η σχέση εθνικού και διεθνικού. Κι αυτό προϋποθέτει και συνεπάγεται τη διεθνιστική ανάπτυξη της προλεταριακής επανάστασης και τη διεκδίκηση της ηγεμονίας των επαναστατικών κοινωνιών απέναντι στον καπιταλιστικό κόσμο.

Η Εργατική Δημοκρατία ως μορφή της καθαυτής δικτατορίας του προλεταριάτου θα αποτελέσει ποιοτικό άλμα μέσα στην επανάσταση, με γενικότερες διεθνείς αλληλεπιδράσεις και αναφορές. Φυσικά, θα οικοδομηθεί σε συνθήκες σκληρής ταξικής πάλης, καθώς οι καπιταλιστικές σχέσεις θα συνεχίζουν να έχουν σημαντικό βάρος σε εθνικό επίπεδο και να κυριαρχούν ίσως στο διεθνές περιβάλλον. Το κύριο καθήκον αυτής της περιόδου θα είναι η επέκταση και ωρίμανση των νεογέννητων σχέσεων μέχρι του σημείου που η πορεία προς τον κομμουνισμό να καταστεί μη αντιστρεπτή. Κάτι που προϋποθέτει τη νίκη της επανάστασης σε μια αρκετά διευρυμένη περιφερειακή και διεθνή βάση και τη συμμαχία των νεαρών Εργατικών Δημοκρατιών με τη διεθνή εργατική τάξη και τα εργατικά και αντικαπιταλιστικά κινήματα του υπόλοιπου κόσμου.

Για το επαναστατικό εργατικό κομμουνιστικό κίνημα της νέας εποχής, η κατάκτηση της Εργατικής Δημοκρατίας είναι ο βασικός επαναστατικός κρίκος, το βασικό στρατηγικό πεδίο της σύνδεσης της Αντικαπιταλιστικής Επανάστασης με το καθοριστικό, κομμουνιστικό άλμα. Πρόκειται για ένα στρατηγικό κρίκο που δεν μπόρεσαν να κατακτήσουν οι επαναστάσεις και το επαναστατικό κίνημα της προηγούμενης εποχής. Αποτέλεσε το πεδίο όπου εκδηλώθηκε η αδυναμία τους να προχωρήσουν και να βαθύνουν την επαναστατική διαδικασία, εκείνο το πεδίο όπου εκδηλώθηκαν οι αντιφάσεις τους καθώς και οι τάξεις, οι σχέσεις και οι δυνάμεις που «επέβαλαν» την ήττα και την οπισθοδρόμηση των επαναστάσεων.

Στην καθαυτή περίοδο της δικτατορίας του προλεταριάτου **οι σχέσεις παραγωγής κομμουνιστικού προσανατολισμού και η εργατική εξουσία «έχουν το πάνω χέρι» σε όλα τα πεδία των κοινωνικών σχέσεων. Το «ποιός-ποιόν» κλίνει υπέρ της πλήρους κατάργησης του ολοκληρωτικού καπιταλισμού, υπέρ της μετάβασης στην κομμουνιστική κοινωνία και την πρώτη της φάση/βαθμίδα, αλλά δεν έχει ακόμα οριστικά και τελεσίδικα κριθεί.**

Η διατήρηση, έστω και περιορισμένων, αστικών σχέσεων στην παραγωγή, στην αναπαραγωγή, στην πολιτική, στον πολιτισμό, στη σχέση εθνικού – διεθνικού, παρά τη νέα δυνατότητα υπαγωγής τους στην κύρια κατεύθυνση του κομμουνιστικού προσανατολισμού, σημαίνει κυρίως την ταξική αντίσταση και την πάλη των αστικών κοινωνικών δυνάμεων για την αντιστροφή της γενικότερης κατάστασης. Αυτή η παράμετρος επηρεάζει ουσιαστικά και το περιεχόμενο και τη μορφή των αναπτυσσόμενων προς το σοσιαλισμό σχέσεων παραγωγής και επικοινωνίας, πολιτικής και πολιτισμού, τις καθηλώνει σ' ένα επίπεδο ωρίμανσης που δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ακόμα ότι έχει φτάσει στο αντίστοιχο επίπεδο της πρώιμης, πρώτης βαθμίδας του κομμουνισμού που είναι η σοσιαλιστική. Η ταξική πάλη οξύνεται με νέο τρόπο (παρ' όλο που οι δυνατότητες των αστικών δυνάμεων και σχέσεων περιορίζονται σε εσωτερικό επίπεδο), γιατί εδώ πλέον δεν κρίνεται η έναρξη της ανατροπής της κυριαρχίας της αστικής τάξης, δεν κρίνεται η ηγεμονία στον προσανατολισμό της ιδιόμορφης μεταβατικής περιόδου, αλλά κρίνεται η ίδια η ύπαρξη των εκμεταλλευτικών και γενικότερα των ταξικών σχέσεων, κάθε δυνατότητα αναπαραγωγής τους, κάθε προοπτική ανάκαμψης και αντεπίθεσής τους. Στο μπλοκ δε, των δυνάμεων της διατήρησης και επέκτασης των αστικών σχέσεων ανήκουν, μ' ένα τρόπο, αντικειμενικά κι εκείνα τα τμήματα της κοινωνίας που έχουν άμεσα βραχυπρόθεσμο συμφέρον απ' τη διατήρηση των διακρίσεων ανάμεσα στη χειρωνακτική και την πνευματική εργασία, την πόλη και το χωριό, τους κυβερνώντες και τους κυβερνώμενους, την εθνική ή περιφερειακή από τη μια, και την διεθνική κοινότητα των παραγωγών από την άλλη. Αυτή η αντιπαράθεση διαπερνά και τη συνεχιζόμενη εσωτερική αντίθεση της εργατικής τάξης.

Η τρίτη καμπή

Είναι το καθοριστικό άλμα της διαρκούς επανάστασης, το «άλμα των αλμάτων», είναι η **Κομμουνιστική Διεθνιστική Απελευθέρωση**. Αυτή κατοχυρώνει την αυτοδιεύθυνση των ελεύθερα συνεταιρισμένων παραγωγών, καταλύει τους εθνικούς ανταγωνισμούς, προωθεί την εθελοντική, διεθνιστική ενότητα των ξεχωριστών εθνών, καταργεί τις τάξεις, το χρήμα και τις εμπορευματικές σχέσεις, απονεκρώνει το κράτος, μετατρέπει την πολιτική από καταπιεστική διεύθυνση ανθρώπων σε επιστημονικό, πανκοινωνικό σχεδιασμό και υπερβαίνει τελικά τον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας ανάμεσα σε κυβερνήτες και κυβερνώμενους, σε διευθύνοντες-διευθυνόμενους, πόλη-χωριό, χειρωνακτες-διανοητικά εργαζόμενους. Σημαίνει την αρχή της πραγματικής Ιστορίας της κοινωνίας, σε διαρκή μεταβολισμό με τη Φύση, το «πέραςμα από το βασίλειο της αναγκαιότητας στο βασίλειο της ελευθερίας και της αυτοανάπτυξης του κοινωνικού ανθρώπου».

Η τρίτη καμπή είναι η ποιοτική, *κατάργηση της ουσίας του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, η ουσιαστική κατάργηση των εκμεταλλευτικών σχέσεων και τάξεων με οποιαδήποτε μορφή, η παράλληλη κατάργηση της εργατικής τάξης σαν τάξης, η κατάργηση των τάξεων συνολικά, η κατάργηση του νόμου της αξίας και των εμπορευματοχρηματικών σχέσεων, η ποιοτική αλλαγή στη σχέση χειρωνακτικής – πνευματικής εργασίας, στον γενικότερο καταμερισμό και στο χαρακτήρα της εργασίας, η μετατροπή του προλεταριακού κράτους σε κράτος που βασικά απονεκρώνεται ενώ πραγματοποιείται και η ουσιαστική κατάργηση της αντίθεσης εθνικού-διεθνικού με την ηγεμονία και την κυριαρχία του σοσιαλιστικού επαναστατικού διεθνισμού απέναντι στα υπολείμματα των καπιταλιστικών κοινωνικών σχηματισμών και σχέσεων. Η καμπή αυτή σημαίνει το τέλος της μεταβατικής περιόδου, την κυριαρχία του κομμουνισμού στην πρώτη, τη σοσιαλιστική βαθμίδα της ωριμότητάς του όπου παραμένουν ακόμα τα σημάδια και ορισμένα δευτερότερα στοιχεία ή και δυνάμεις του παλιού κόσμου. Εν τέλει η μεταβατική περίοδος ανοίγει, κορυφώνεται και κλείνει με μια επανάσταση έτσι ώστε η τελευταία να καταργεί όλες τις*

προηγούμενες.

Και οι τρεις αυτές αποφασιστικές καμπές και «τομές» στην ανάπτυξη της επανάστασης συνιστούν ποιοτικά άλματα της συνολικής κοινωνικής ιστορικής διαλεκτικής κίνησης και απαιτούν-προϋποθέτουν ένα πολύπλευρο συνδυασμό ποσοτικών και ποιοτικών μετασχηματισμών των επιμέρους πλευρών της κοινωνικής πραγματικότητας. Οι μεγάλες αυτές ποιοτικές «μεταβολές» δεν έχουν το ίδιο βάρος, το ίδιο επίπεδο, την ίδια σημασία για την ιστορική κίνηση. **Συνιστούν μια αντιθετική διαλεκτική ενότητα μετάβασης απ' το κατώτερο επίπεδο στο ανώτερο, με καθοριστική και ανώτερη πλευρά τη νέα ποιότητα της κομμουνιστικής κοινωνίας και ειδικά την κατάργηση των τάξεων που προβάλλει μέσα από τη μεταβατική περίοδο, από ένα ορισμένο επίπεδο και πάνω την αρνείται και τελικά την αφήνει πίσω, εκεί που πραγματικά ανήκει, στην προϊστορία των ταξικών συγκρούσεων και των αθλιότητων που αυτές γεννάνε.**

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η διαδικασία της διαρκούς, της αδιάκοπης επανάστασης που κυφορείται στα πλαίσια του σημερινού καπιταλισμού με την ανάπτυξη της εργατικής πολιτικής και γεννιέται με την πρώτη πράξη της κοινωνικοπολιτικής ανατροπής, εκτείνεται στον κοινωνικοϊστορικό χωρόχρονο της μεταβατικής περιόδου σε ενότητα και αντίθεση με την κορυφαία σοσιαλιστική-κομμουνιστική τομή όπου η ίδια η επανάσταση αλλάζει ποιοτικά και αντιτάσσεται σε όλες τις μέχρι τώρα κοινωνικές μορφές της και μετατρέπεται σε περιεχόμενο της σοσιαλιστικής - κομμουνιστικής κοινωνίας, στο βασικό στοιχείο του συνόλου των κοινωνικών σχέσεων και της ουσίας του ανθρώπου.

Ο Μαρξ απέδειξε ότι η ουσία του ανθρώπου είναι το σύνολο των κοινωνικών σχέσεων. Ο κομμουνισμός έχει σαν ουσία του τη διαρκή επαναστατική αυτοανάπτυξη του κοινωνικού ανθρώπου. Έτσι, εδώ ο νέος πολιτισμός των συνεταιρισμένων παραγωγών μετατρέπεται σε βασικό «αυτόματο» ρυθμιστή των κοινωνικών σχέσεων, των αντιθέσεων, και των παραπέρα επαναστατικών αλλαγών, γίνεται κινητήρια δύναμη για τη διαρκή επαναστατική ενωτική ανάπτυξη της σχέσης του κομμουνισμού με τον φυσικό κόσμο για τη μετατροπή της υλικής παραγωγής σε δευτερεύουσα πλευρά της κοινωνικής ζωής και για την κυριαρχία του «Βασιλείου της ελευθερίας».

ΥΓ.: Κλείνω με αυτό που ο **Φώτης Αγγουλές** έλεγε και θα άρεσε και **στον Κώστα:**

«Προσπαθήστε συνάνθρωποι να τους καταλάβετε τους χιονάνθρωπους. Μας μισούν γιατί ξέρουν πως άμα βγει ο ήλιος κάθε τι που είναι φτιαγμένο από χιόνι θα λιώσει!»

Σήφης Καυκαλάς, Νοέμβριος 2021